

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Η Τέχνη στον πόλεμο»

Συγγραφή: ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΜΗΤΕΛΟΥΔΗΣ

Εφαρμογή: ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΜΗΤΕΛΟΥΔΗΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι .Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η Τέχνη στον πόλεμο.

Εφαρμογή σεναρίου

Πανταζής Μητελούδης

Δημιουργία σεναρίου

Πανταζής Μητελούδης

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Β΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

1^ο Γ.Ε.Λ. Συκεών Θεσσαλονίκης

Χρονολογία

Από 06 – 05 – 2014 έως 13 – 05 – 2014 .

Διδακτική/θεματική ενότητα

Παρουσίαση – Κριτική.

Θέματα για συζήτηση και έκφραση – έκθεση σχετικά με την τέχνη και την κριτική έργου τέχνης.

Παρουσίαση και κριτική άλλων μορφών τέχνης.

Διαθεματικό

Όχι.

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

Σημειώνονται οι χώροι που αξιοποιήθηκαν για την εφαρμογή του σεναρίου ως εξής:

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Facebook.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Τόσο ο καθηγητής, όσο και οι μαθητές θα πρέπει να είναι αρκετά εξοικειωμένοι με τις διαδικασίες της ομαδο-συνεργατικής διδασκαλίας, γιατί στο συγκεκριμένο σενάριο δεν προβλέπεται αναλυτική περιγραφή των διαδικασιών συγκρότησης και διαχείρισης των ομάδων. Καλό θα είναι επίσης, ο διδάσκων να έχει εμπειρία στη αξιοποίηση της τέχνης – καλλιτεχνικών έργων – στη διδασκαλία. (βλ. Μέγα 2011).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

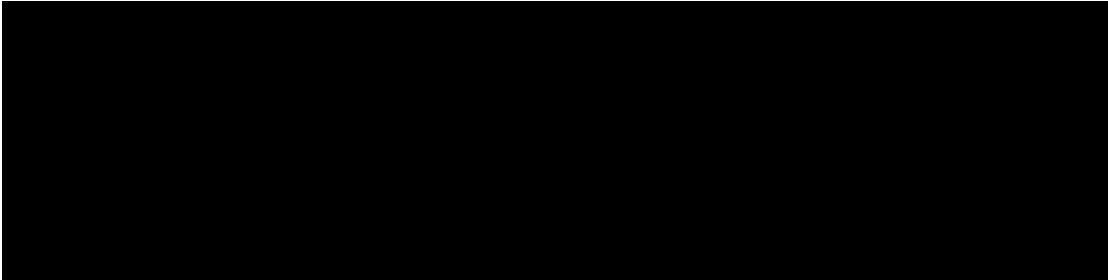
Πανταζής Μητελούδης, Η Τέχνη στον πόλεμο, Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Λυκείου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

-

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση στοχεύει: α) στην προσέγγιση της τέχνης από μια «διαφορετική σκοπιά» διερευνώντας τη σημασία και τη λειτουργία της τέχνης σε περιόδους μεγάλων ανθρωπιστικών κρίσεων, όπως είναι ο πόλεμος. Ως παράδειγμα παίρνουμε τον πόλεμο στη Βοσνία και την καλλιτεχνική παραγωγή κατά τη διάρκεια της πολιορκίας του Σαράγιεβο (1992-1995)· β) στη διδασκαλία/προσέγγιση κειμένων και ειδών λόγου και καλλιτεχνικών έργων που προέρχονται από διαφορετικές πηγές

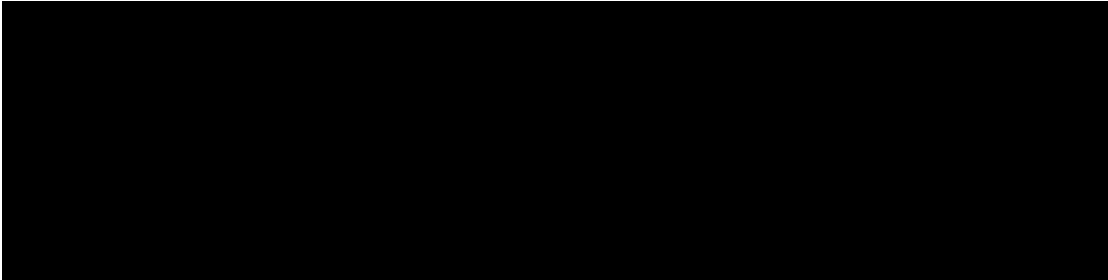
και ποικίλα τεχνολογικά μέσα. Για τον σκοπό αυτό επιλέχθηκαν ένα βίντεο-ντοκιμαντέρ για τη διοργάνωση έκθεσης έργων τέχνης και θεατρικής παράστασης στο πολιορκημένο Σαράγιεβο, ένα ελληνικό rock τραγούδι για το πολιορκημένο Σαράγιεβο και κάποια κείμενα· γ) ιδιαίτερα στην παραγωγή λόγου από τους μαθητές, και πιο συγκεκριμένα στην παραγωγή προφορικού λόγου, παραγωγή γραπτού λόγου και στην παραγωγή πολυτροπικών κειμένων.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η επιλογή του θέματος βασίστηκε στην προσέγγιση σύμφωνα με την οποία η διδασκαλία της γλώσσας σχετίζεται άμεσα και ενσωματώνει θέματα που σοβαρά απασχολούν μια κοινωνία – και κάποια, ίσως κάθε κοινωνία – που προκύπτουν από την καθημερινή πραγματικότητα και είναι σημαντικά για την πραγματικότητα των μαθητών. Θέματα που έχουν ιδιαίτερη αξιακή βαρύτητα. Θεωρούμε ότι η διερεύνηση της λειτουργίας της τέχνης σε περιόδους μεγάλων ανθρωπιστικών κρίσεων, όπως είναι ο πόλεμος, είναι ένα τέτοιο θέμα.

Στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση επιχειρείται να αξιοποιηθεί η αισθητική εμπειρία στη διδασκαλία της γλώσσας. Θεωρούμε ότι η Τέχνη, πέρα από τη δική της αναμφισβήτητη θέση που πρέπει να έχει στο Αναλυτικό Πρόγραμμα σπουδών, αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο στη διδασκαλία των διαφόρων γνωστικών αντικειμένων (Γλώσσα, Ιστορία, Φυσική, Μαθηματικά κ.ο.κ.) «Τα έργα τέχνης είναι ένας πολύτιμος θησαυρός που μπορεί να αξιοποιηθεί στην εκπαιδευτική πράξη υπηρετώντας ένα ευρύ φάσμα στόχων. Κυρίως καλλιεργούν το στοχασμό, τη δημιουργικότητα, την αυτογνωσία, την επικοινωνία των ιδεών, την κατανόηση της διαφορετικότητας και τη γνωστική ανάπτυξη. Με αυτή την έννοια η παρατήρηση έργων τέχνης συμβάλλει θετικά στη διεργασία της μάθησης. Οι μαθητές που παρατηρούν έργα τέχνης, σύμφωνα με τους θεωρητικούς, αλλά και όσους

εκπαιδευτικούς έχουν δοκιμάσει στην πράξη διδακτικές προσεγγίσεις που εμπλέκουν την παρατήρηση έργων τέχνης, κερδίζουν πολλαπλά. Κυρίως αναπτύσσονται ολιστικά (γνωστικά, συναισθηματικά, αισθητικά, στοχαστικά). Αυτή η ολιστική ανάπτυξη τείνει σε μια βαθύτερη αντίληψη και κατανόηση όχι μόνο του εαυτού μας, αλλά και της πραγματικότητας που μας περιβάλλει. Με τον τρόπο αυτό ο μαθητής έχει πιθανότητες να παίξει αργότερα αποτελεσματικά το ρόλο του ενεργού συνειδητοποιημένου πολίτη.» (Μέγα 2011). Βέβαια, προϋπόθεση για όλα τα παραπάνω είναι τα έργα τέχνης που προτείνονται να μπορούν οι μαθητές να τα προσεγγίσουν βιωματικά και να παράγουν τα δικά τους νοήματα.

Επιπλέον, η επιλογή των κειμένων και γενικότερα του υλικού που θα χρησιμοποιήσουμε στη διδασκαλία μας είναι ένας άλλος σημαντικός παράγοντας. Θεωρούμε ότι η επιλογή πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική και πάντα σε συνάρτηση με τους επιδιωκόμενους στόχους, να περιλαμβάνει πολλά και διαφορετικά είδη κειμένων και άλλα είδη λόγου που οι μαθητές συναντούν τόσο στην ακαδημαϊκή, όσο και στην καθημερινή τους πραγματικότητα. Η αποκωδικοποίηση όλων αυτών των διαφορετικών μηνυμάτων και η παραγωγή νοήματος από όλα αυτά τα μέσα και τις πηγές με τα οποία έρχονται ή καλούνται να έρθουν σε αλληλεπίδραση, είναι το ζητούμενο.

Τέλος η παραγωγή λόγου είναι ίσως ένα «τελικό» ζητούμενο. Οι μαθητές μαθαίνουν να παράγουν λόγο δικό τους σε ποικίλα επικοινωνιακά πλαίσια και διαφορετικών επιπέδων δυσκολίας, έως ότου κατακτήσουν τη λεγόμενη ‘τυπική’ σκέψη και αντίστοιχα τον πιο περίπλοκο «δοκιμακό» λόγο. Θεωρούμε όμως ότι αυτό δεν είναι αυτοσκοπός αλλά ένα στάδιο στην κατάκτηση της γλώσσας που προϋποθέτει τον βιωματικό λόγο, την προσωπική παραγωγή νοήματος και ιδεολογίας. Προς αυτή την κατεύθυνση συνεπικουρούν και οι βιωματικές και ομαδο-συνεργατικές προσεγγίσεις στις μεθόδους και μορφές της διδασκαλίας της μητρικής γλώσσας.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Η επιλογή της συγκεκριμένης θεματικής αποσκοπεί να οδηγήσει τους μαθητές στη διατύπωση προβληματισμών και συμπερασμάτων για τη λειτουργία και τη σημασία της τέχνης γενικότερα, αφού πραγματευτούν το θέμα – πρόκληση για τη λειτουργία της τέχνης σε περιόδους μεγάλων ανθρωπιστικών κρίσεων, όπως είναι ο πόλεμος.

Οι μαθητές καλούνται:

- να αντλήσουν πληροφορίες και να παράγουν νοήματα από διαφορετικές πηγές και από τα ίδια τα καλλιτεχνικά δημιουργήματα·
- να αποκωδικοποιήσουν μηνύματα, ιδεολογίες, αξίες από το προς πραγμάτευση υλικό·
- να εξάγουν και να διατυπώσουν προφορικά και γραπτά τα δικά τους συμπεράσματα που θα συνάγουν από τα παραπάνω·
- να διατυπώσουν τους προσωπικούς τους προβληματισμούς, τις προσωπικές τους τοποθετήσεις και ίσως τις δικές τους απόψεις για τη λειτουργία και τη σημασία της τέχνης.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, οι μαθητές μαθαίνουν να παράγουν λόγο δικό τους σε ποικίλα επικοινωνιακά πλαίσια και διαφορετικών επιπέδων δυσκολίας, έως ότου κατακτήσουν την λεγόμενη «τυπική» σκέψη και αντίστοιχα τον πιο περίπλοκο «δοκιμακό» λόγο. Στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση οι στόχοι μπορούν να διατυπωθούν ως εξής:

- Να αναγνωρίζουν τους στόχους, τη δομή, το ύφος και την επιχειρηματολογία σε κείμενα Παρουσίασης και Κριτικής·
- να ασκηθούν στη διαδικασία σημειώσεων και σχολιασμού για τη σύνταξη κειμένων Παρουσίασης και Κριτικής·

- να ασκηθούν στις διαδικασίες επιλογής ύφους (επιλογής λεξιλογίου, σύνταξης, σχημάτων λόγου κ.ο.κ.) για τη σύνταξη κειμένων Παρουσίασης και Κριτικής ανάλογα με το επικοινωνιακό πλαίσιο και τους εκάστοτε σκοπούς·
- να ασκηθούν στην οργάνωση επιχειρηματολογίας: αναζήτηση και διατύπωση επιχειρημάτων·
- να αποκωδικοποιήσουν μηνύματα, ιδεολογίες, αξίες από διαφορετικά είδη κειμένων, από άλλες πηγές λόγου (βίντεο), από καλλιτεχνικά δημιουργήματα (τραγούδι, εικαστικά έργα)·
- να παράγουν προφορικό λόγο οργανώνοντας και συμμετέχοντας σε ομαδική συζήτηση από την οποία θα προκύψουν συγκεκριμένοι προβληματισμοί και συμπεράσματα·
- να συνθέτουν και να διατυπώνουν λογικά οργανωμένα επιχειρήματα είτε προφορικά είτε γραπτά, προσαρμόζοντας και το ύφος στην εκάστοτε επικοινωνιακή περίπτωση·
- να παράγουν πολυτροπικά κείμενα (παρουσίασης – κριτικής)·
- να καταλήξουν στην παραγωγή «δοκιμιακού» λόγου καταλήγοντας στη διατύπωση κρίσεων και συμπερασμάτων από την όλη διαδικασία.

Γραμματισμοί

Όσο αφορά στην παιδαγωγική των γραμματισμών, η παρούσα πρόταση εντάσσεται στα πλαίσια των ‘πολυγραμματισμών’. Η έμφαση δίνεται σε διδασκαλία κειμένων και ειδών λόγου που σχετίζονται με ένα ευρύ φάσμα τεχνολογικών μέσων επικοινωνίας, αλλά και προέρχονται από ποικίλες πολιτισμικές πηγές σε παγκόσμιο επίπεδο. «Το νόημα παράγεται πολυτροπικά, οπότε ο γλωσσικός τρόπος είναι μέρος από ένα ευρύτερο πλέγμα οπτικών, ακουστικών και άλλων τρόπων νοήματος όπου η εικόνα, η κίνηση, η μουσική, οι ήχοι γενικότερα έχουν το ρόλο τους και μάλιστα στα πλαίσια μιας παγκόσμιας πολιτισμικής πολυμορφίας και φυσικά όλων των νέων, κάθε φορά, τεχνολογιών επικοινωνίας» (Αδαλόγλου 2007).

Πιο αναλυτικά μπορούν να περιγραφούν οι παρακάτω στόχοι:

Γλωσσικός – Κλασικός γραμματισμός Οι μαθητές εξασκούνται στην παραγωγή διαφόρων τύπων κειμένων σε προφορικό και γραπτό λόγο: κείμενα παρουσίασης και κριτικής. Ασκούνται και σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο (την παρουσίαση των συμπερασμάτων από την εργασία της ομάδας).

Νέοι γραμματισμοί

Επιδιώκεται να ασκηθούν οι μαθητές:

- στην αποκωδικοποίηση μηνυμάτων γραπτού και προφορικού λόγου από ψηφιακές / οπτικοακουστικές πηγές·
- στην αποκωδικοποίηση μηνυμάτων οπτικών – εικόνας – και ακουστικών – ήχου, μουσικής·
- στην παραγωγή νοήματος από την ανάλυση όλων των παραπάνω γλωσσικών και μη μηνυμάτων (πολυτροπικός γραμματισμός)·
- στην παραγωγή ψηφιακών πολυτροπικών κειμένων με την αξιοποίηση λογισμικών επεξεργασίας κειμένου και παρουσίασης.

Κριτικός γραμματισμός

- Να διατυπώσουν τους προσωπικούς τους προβληματισμούς, τις προσωπικές τους τοποθετήσεις και ίσως τις δικές τους απόψεις για τη λειτουργία και τη σημασία της τέχνης.

Διδακτικές πρακτικές

- Εξάσκηση στην ενεργητική ακρόαση (εξασκούμε να ακούω π.χ. ένα τραγούδι για να αποκωδικοποιήσω και να παράγω νοήματα. Μαθαίνω να ακούω τον συνομιλητή μου, για να συνθέσω απόψεις και να καταλήξω σε επιχειρήματα και συμπεράσματα)·
- ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας μέσα από την ομαδο-συνεργατική δουλειά.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφόρμηση για την εφαρμογή του συγκεκριμένου διδακτικού σεναρίου υπήρξε η πεποίθησή μου ότι η τέχνη διαδραματίζει έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην καθημερινή μας ζωή και ιδιαίτερα σε περιόδους μεγάλων ανθρωπιστικών κρίσεων, όπως είναι και η περίοδος που διανύουμε. Αυτό ίσως δεν είναι ιδιαίτερα ξεκάθαρο στη σκέψη μας και στη σκέψη των μαθητών μας. Το συγκεκριμένο σενάριο στοχεύει προς αυτή την κατεύθυνση.

Επιπλέον σημαντικό ρόλο έπαιξε και η ιδιαίτερη αγάπη μου για τη rock μουσική.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο αξιοποιεί α) τα θέματα για συζήτηση και έκφραση-έκθεση του σχολικού εγχειριδίου σχετικά με την τέχνη που εντάσσονται στην ενότητα Παρουσίαση – Κριτική β) την υποενότητα Παρουσίαση – Κριτική άλλου έργου τέχνης.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Ως μέσα πρακτικής γραμματισμού:

- Αποκωδικοποίηση και παραγωγή νοημάτων από ψηφιακές πηγές λόγου·
- αξιοποίηση ψηφιακού λογισμικού για τη σύνταξη κειμένων παρουσίασης και κριτικής έργου τέχνης. Η χρήση ΤΠΕ δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά εντάσσεται στις σύγχρονες απαιτήσεις επικοινωνίας, που στην περίπτωσή μας μπορεί να είναι η παρουσίαση ενός τραγουδιού, μιας έκθεσης εικαστικών, ενός ντοκιμαντέρ, των συμπερασμάτων μιας συζήτησης κ.ο.κ·
- μέσα «κοινωνικής δικτύωσης»: Facebook·
- επιλέχθηκε το εργαλείο αυτό, γιατί έτσι διευρύνεται ο χρόνος και ο χώρος της τάξης ..εκτός σχολείου και σχολικού ωραρίου. Επιπλέον, το Facebook είναι ίσως μια καλή επιλογή γιατί οι μαθητές είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι με αυτό και είναι πρόθυμοι να το χρησιμοποιήσουν για μαθησιακούς σκοπούς·

- αξιοποιήθηκε μόνο για την επικοινωνία μαθητών και καθηγητή, εκτός σχολικού ωραρίου, για τη διόρθωση εργασιών κλπ. Δε δημιουργήσαμε ομάδα, γιατί το σενάριο εφαρμόστηκε στο τέλος της σχολικής χρονιάς και έτσι δεν κρίθηκε αυτό απαραίτητο.

Κείμενα

1. [Η Τέχνη στον πόλεμο: Sarajevo \(1992 - 1995\): video – ανταπόκριση από το πολιορκημένο Sarajevo](#)
2. Διακοπές στο Σαράγιεβο. – Magic de Spell
<http://www.youtube.com/watch?v=YhIVlyY4SWk> (1η εκτέλεση)
<http://www.youtube.com/watch?v=gdJzXPXLQ10> (2^η εκτέλεση)
3. Μάνος Χατζιδάκις: «Ο καθρέφτης και το μαχαίρι»

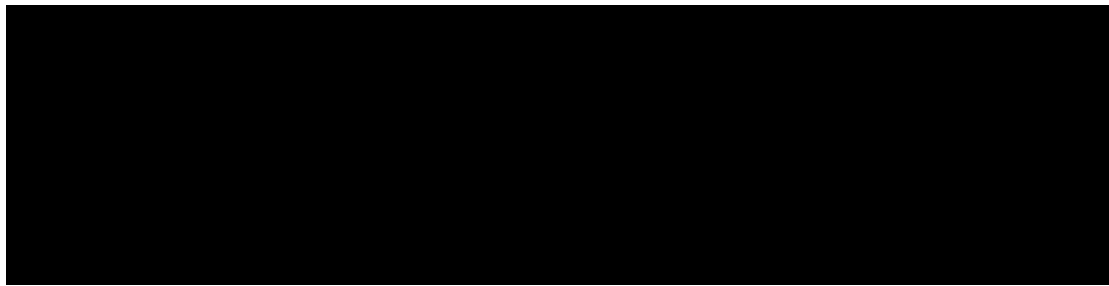
Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ φάση: (1^η και 2^η ώρα), στην αίθουσα διδασκαλίας.

Οι μαθητές απάντησαν στις ερωτήσεις του 1^{ου} και 2^{ου} φύλλου εργασίας. Ο στόχος είναι μέσα από τις απαντήσεις να προκύψουν προβληματισμοί που θα διατυπωθούν και θα αποτελέσουν θέμα συζήτησης στη Β΄ φάση.

Η διδασκαλία ξεκίνησε με μια σύντομη αναφορά στα γεγονότα του πολέμου στη Βοσνία. Για τον σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκε και το εισαγωγικό κείμενο που συνοδεύει το βίντεο-ανταπόκριση από το Σαράγιεβο, στο [1ο φύλλο εργασίας](#). Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες των 4-5 ατόμων. Στη συγκεκριμένη περίπτωση κρίθηκε σκόπιμο οι ομάδες να είναι σχετικά πολυπληθείς, ώστε να υπάρξει πολυφωνία, γεγονός που διευκολύνει τη διατύπωση πολλών και διαφορετικών απόψεων που μπορούν να προάγουν την τελική συζήτηση και να βοηθήσουν στη διατύπωση προβληματισμών. Οι μαθητές διαμόρφωσαν από μόνοι τις ομάδες τους.

Η Α΄ φάση εφαρμογής του σεναρίου πραγματοποιήθηκε στη σχολική αίθουσα καθώς το εργαστήριο, τη συγκεκριμένη μέρα, ήταν κατειλημμένο από τον καθηγητή της πληροφορικής. Έτσι, χρησιμοποιήθηκαν τρία laptop για την εργασία τριών

ομάδων. Επειδή δεν υπήρχαν άλλα διαθέσιμα laptop, λόγω της μεγάλης κλοπής που είχε συμβεί στο σχολείο μας, οι υπόλοιπες τρεις ομάδες αναγκαστικά εργάστηκαν γράφοντας στο χέρι. Έγραψαν σε ηλεκτρονική μορφή τα κείμενά τους στο σπίτι και μου τα έστειλαν μέσω του Facebook.

Μοιράστηκαν σε κάθε μαθητή το 1^ο και το 2^ο φύλλο εργασίας. Προβλήθηκε στον προτζέκτορα πρώτα το βίντεο-ανταπόκριση και έπειτα το τραγούδι (βίντεο από το YouTube). Κάθε ομάδα ανέλαβε να απαντήσει σε μία ερώτηση από το 1^ο φύλλο εργασίας (για το βίντεο-ανταπόκριση από το Σαράγιεβο) και σε δύο ερωτήσεις από το [2^ο φύλλο εργασίας](#) (για το τραγούδι *Διακοπές στο Σαράγιεβο*). Οι ερωτήσεις διαμορφώθηκαν, για να κατευθύνουν, κατά κάποιον τρόπο, τους μαθητές στην αναζήτησή τους για τη σημασία της τέχνης, αλλά και για να τους βοηθήσουν να βγάλουν τα δικά τους συμπεράσματα για τον ρόλο των έργων τέχνης, τα οποία στη συνέχεια θα αποτυπώσουν στα δικά τους κείμενα παρουσίασης έργου τέχνης ή κριτικής. Σύμφωνα με οδηγία, οι ομάδες συζήτησαν τα θέματα που τους δόθηκαν, καταγράφηκαν οι τοποθετήσεις/απόψεις όλων των μελών και τελικά κατέληξαν στην κοινή απάντηση της ομάδας. Σ' αυτήν τη φάση ο ρόλος του διδάσκοντα είναι υποστηρικτικός προς τις ομάδες.

Στο τέλος του δίωρου δίνονται στις ομάδες το 3^ο και το 4^ο φύλλο εργασίας. Κάθε ομάδα καλείται να συγκεντρώσει υλικό για να απαντήσει σε ένα θέμα παραγωγής λόγου σε κάθε φύλλο εργασίας.

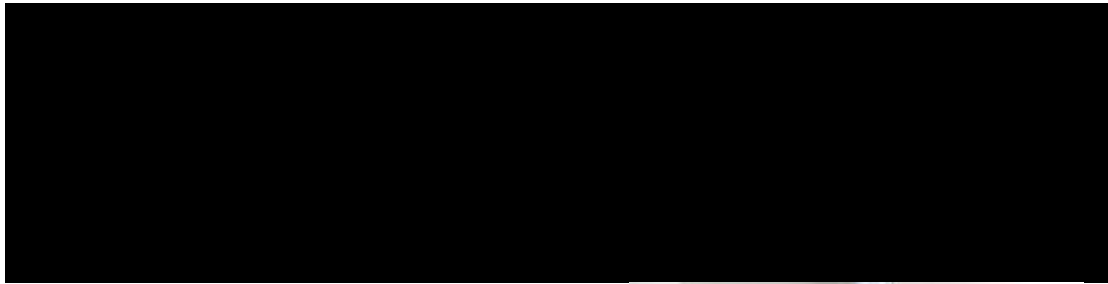
Οι ομάδες εργάζονται στην αίθουσα διδασκαλίας.

Β' φάση: (3^η και 4^η ώρα), στο εργαστήριο.

Οι ομάδες απάντησαν στο 3^ο και το 4^ο φύλλο εργασίας. Παραγωγή πολυτροπικών κειμένων.

Κάθε ομάδα απαντά σε ένα θέμα κάθε φύλλου εργασίας. Για τη σύνταξη των εργασιών (πολυτροπικών κειμένων) τους οι ομάδες χρησιμοποιούν και το υλικό που έχουν προετοιμάσει κατά τη διάρκεια της εβδομάδας. Επιπλέον, έχω αποθηκεύσει στους υπολογιστές των ομάδων και επιπλέον υλικό που περιλαμβάνει φωτογραφίες από τα εικαστικά έργα που προβλήθηκαν στην έκθεση και φωτογραφίες από τον πόλεμο και την πολιορκία του Σαράγιεβο.

Οι περισσότερες ομάδες ολοκλήρωσαν τις απαντήσεις τους και στο 3^ο φύλλο εργασίας. (Δεν πρόλαβαν να ολοκληρώσουν απαντώντας και στο 4^ο φύλλο εργασίας).

Οι ομάδες εργάζονται στο εργαστήριο πληροφορικής.

Γ' φάση: (5^η και 6^η ώρα), στο εργαστήριο.

Την εφαρμογή σ' αυτήν τη φάση παρακολούθησαν και οι ερευνήτριες του Κ.Ε.Γ.

Οι ομάδες συνέχισαν την εργασία τους απαντώντας και στο 4^ο φύλλο εργασίας.

Ακολούθησε η παρουσίαση των εργασιών των ομάδων.

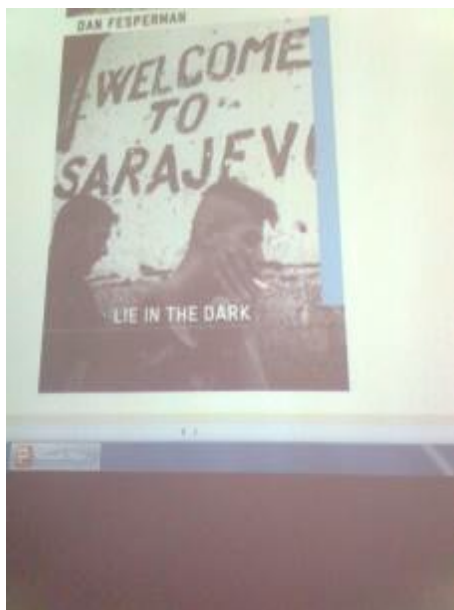
Κάθε ομάδα παρουσίασε τα συμπεράσματα των εργασιών της και τα κείμενα

Παρουσίασης – Κριτικής που συνέταξαν στην ολομέλεια και διατύπωσε τους

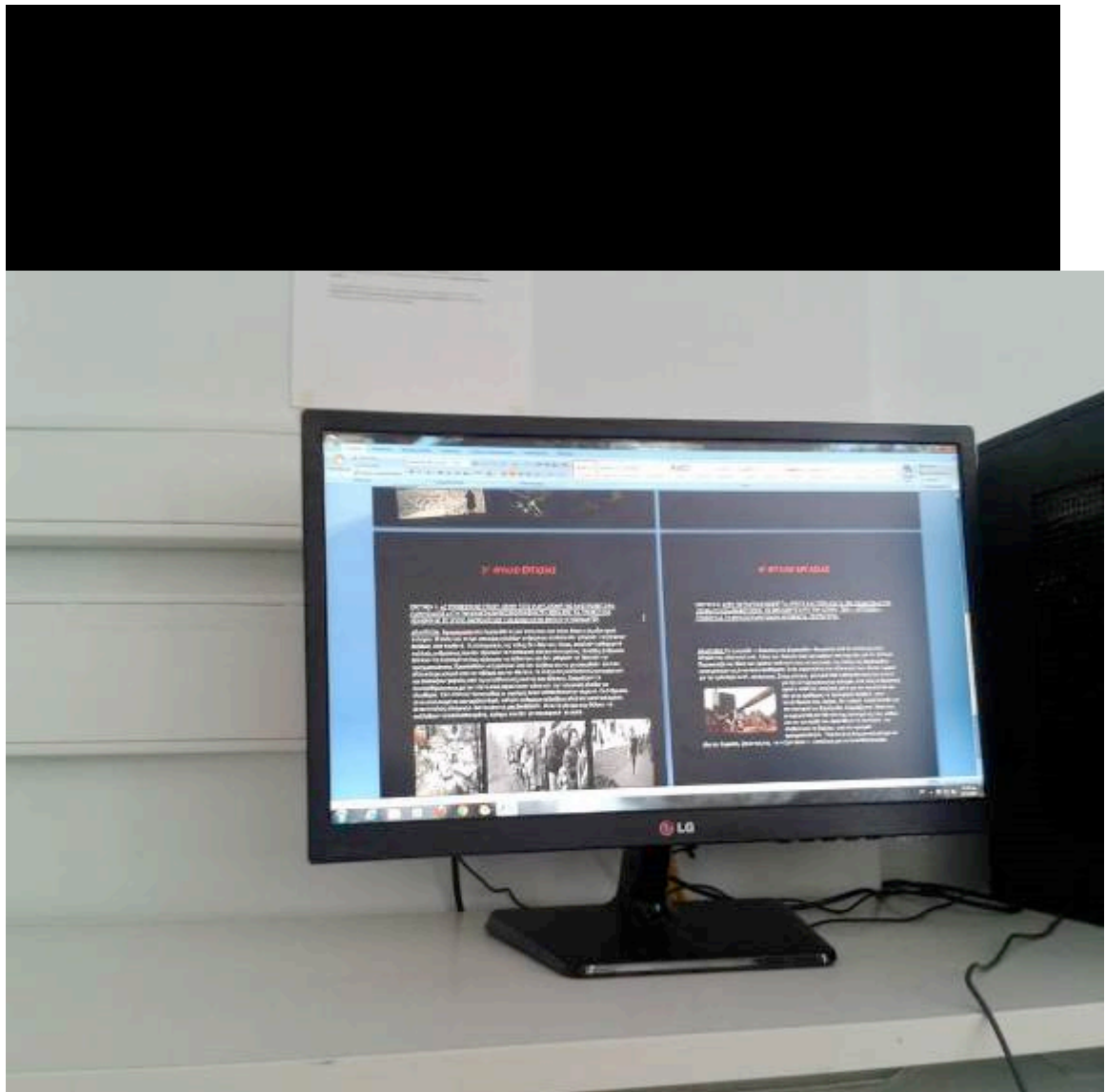

τελικούς προβληματισμούς στους οποίους κατέληξε σχετικά με τη λειτουργία της τέχνης στον πόλεμο. Λόγω έλλειψης χρόνου, καθώς αυτή ήταν και η τελευταία ώρα της χρονιάς, οι ομάδες δεν παρουσίασαν όλες τις απαντήσεις σε όλα τα ερωτήματα των φύλλων εργασίας.

Στο τέλος του δίωρου ο διδάσκων έθεσε το θέμα «Η σημασία της τέχνης στην καθημερινή μας ζωή» και το ερώτημα «Σε ποια συμπεράσματα μας οδήγησε η υλοποίηση του ‘project’ αυτού». Ακολούθησε σύντομη συζήτηση και στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η εφαρμογή του σεναρίου.

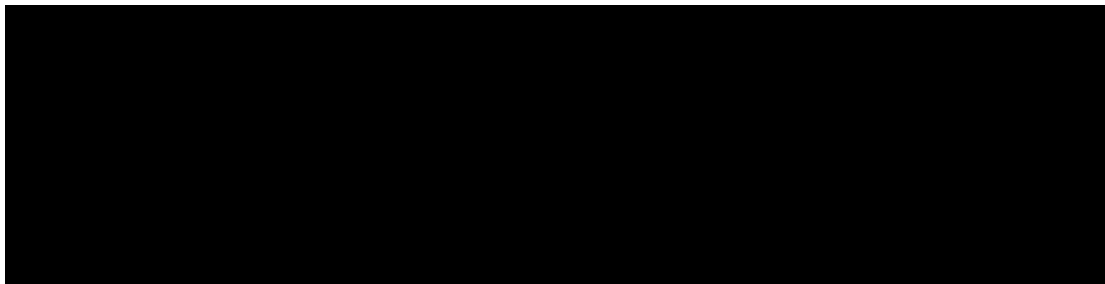

Οι ομάδες δημιουργούν κείμενα Παρουσίασης – Κριτικής.

Οι ομάδες παρουσιάζουν τις εργασίες τους.

Οι ομάδες παρουσιάζουν τις εργασίες τους.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο Φύλλο Εργασίας

Η Τέχνη στον πόλεμο : Sarajevo (1992 - 1995) : video – ανταπόκριση από το πολιορκημένο Sarajevo

<http://www.youtube.com/watch?v=JBQYU9dlH-U>

Η βιαιότητα του πολέμου δεν καθυπόταξε την καλλιτεχνική δημιουργία. Σε όλη την διάρκεια της πολιορκίας οι άνθρωποι της τέχνης και των γραμμάτων συνέχισαν το δημιουργικό έργο τους. Εμπνευσμένο από την καθημερινή μάχη με τον θάνατο. Το Σαράγιεβο, άλλωστε, αποτελούσε πάντοτε το σταυροδρόμι της συνύπαρξης διαφορετικών πολιτισμών και θρησκειών. Γι' αυτό το αποκαλούσαν "Ιερουσαλήμ των Βαλκανίων".

Ντοκουμαντέρ διάρκειας 13' 24" για την πολιορκία του Σαράγιεβο (μπορείτε να το δείτε στην ιστοσελίδα www.dinopoulos.gr. Αναζητείστε το στο menu : Video Gallery και στο sub-menu : Long Documentary Videos.)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια ανάγκη νομίζετε ότι οδήγησε καλλιτέχνες να δημιουργήσουν και να εκθέσουν τα έργα τους ενώ στο πολιορκημένο Σαράγιεβο μαίνονταν για τρίτη συνεχή χρονιά σφοδρός πόλεμος και επικρατούσε η απόλυτη πείνα και ο θάνατος;
2. Ποια ανάγκη νομίζετε ότι οδήγησε τους κατοίκους του πολιορκημένου Σαράγιεβο να παρακολουθήσουν αυτή την έκθεση ;
3. Να παρατηρήσετε τα έργα που παρουσιάζονται στο απόσπασμα του video. Ποιο νομίζετε ότι είναι το χαρακτηριστικό που τα διακρίνει;
4. Νομίζετε ότι τα έργα αυτά θα μπορούσαν να προβληθούν σε μια ανάλογη έκθεση και σήμερα; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
5. Για ποιους λόγους θα είχε ίσως σημασία τα έργα αυτά να προβληθούν σε μια ανάλογη έκθεση και σήμερα;

Οδηγία: να απαντήσετε στην ερώτηση που δόθηκε στην ομάδα σας αφού πρώτα συζητήσετε μεταξύ σας το θέμα και καταγράψετε τις απόψεις/τοποθετήσεις κάθε μέλους.

2^ο Φύλλο Εργασίας

Διακοπες στο Σαραγιεβο. – Magic de Spell

<http://www.youtube.com/watch?v=YhIVlyY4SWk> (1^η εκτέλεση)

<http://www.youtube.com/watch?v=gdJzXPXLQ10> (2^η εκτέλεση)

Βαδίζω με μάτια κλειστά
Τα βαστώ ασφαλιστά κι ονειρεύομαι
Μη μ' αγγίζεις - μη με ξυπνάς
Την αλήθεια σας πια δεν τη δέχομαι.

Δεν ανοίγω τα μάτια μου καν
Διασχίζω τον κόσμο και φλέγομαι
Αν μ' αγαπάς, μη μιλάς
Άλλα ψέματα δεν τα ανέχομαι.

ΦΩΝΑΞΕ, η ζωή μας χάνεται, πάει
ΔΙΑΛΥΣΕ τη σκόνη που σκεπάζει το φως
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ διακοπές στο Sarajevo πάει
ΞΥΠΝΗΣΕ στις ειδήσεις τα βλέπεις και τρως

Απόψε τα βλέπω διπλά

Ήλιος λάμπει κι ας είναι μεσάνυχτα
Δυο τσιγάρα πολύ δυνατά
Κι εκτοξεύομαι μες στο διάστημα
Μια οθόνη που δείχνει "μηδέν"
Εποχές που δε γίνονται θαύματα
Ένα στόμα φωνάζει πως δεν
θα με πείσεις με χίλια τεχνάσματα

ΦΩΝΑΞΕ, η ζωή μας χάνεται, πάει
ΔΙΑΛΥΣΕ τη σκόνη που σκεπάζει το φως
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ διακοπές στο Sarajevo πάει
ΞΥΠΝΗΣΕ στις ειδήσεις τα βλέπεις και τρως

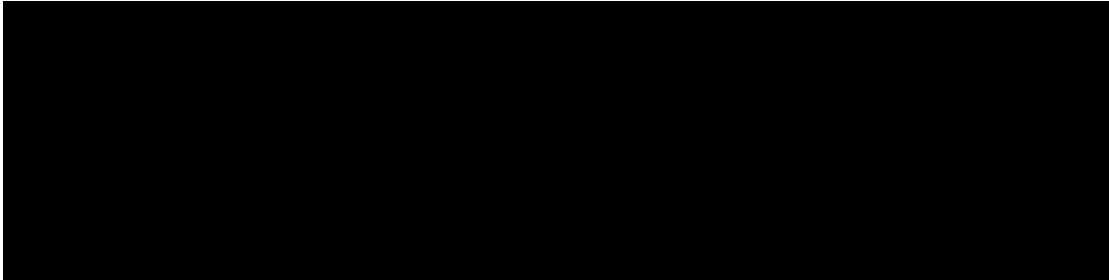
Μια σκισμένη φωτογραφία, γεμάτη μ' αναμνήσεις
Θάνατος να γίνεται ό,τι τόλμησες να αγγίζεις
Να 'σβηνε ο ήλιος και ο παράδεισος να 'ναι κλειστός
Μόνο στη κόλαση απόψε τρεμοσβήνει ένα φως
Βλέπω αγγέλους-διαβόλους να χορεύουν μαζί
Και η γυναίκα που αγαπώ να είναι δίπλα μου νεκρή
Βάζω φτερά στους ώμους, πετάω ψηλά
Την αλήθεια σας σκοτώνω και έτσι φεύγω μακριά

ΦΩΝΑΞΕ, η ζωή μας χάνεται, πάει
ΔΙΑΛΥΣΕ τη σκόνη που σκεπάζει το φως
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ διακοπές στο Sarajevo πάει
ΞΥΠΝΗΣΕ στις ειδήσεις τα βλέπεις και τρώς

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Λαμβάνοντας υπόψη ότι το τραγούδι αυτό γράφτηκε και κυκλοφόρησε κατά τη διάρκεια της πολιορκίας του Σαράγιεβο (1992 – 1995) να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Το τραγούδι αυτό θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι κυρίως καταγγελτικό. Καταγγέλλει τη στάση της διεθνούς κοινότητας αλλά και των απλών πολιτών απέναντι στα εγκλήματα που διαπράττονταν στο Σαράγιεβο. Ποια σχετικά θέματα διακρίνετε στους στίχους;
2. Με ποιες εικόνες εκφράζεται η άρνηση του στιχουργού να δεχτεί την στάση της διεθνούς κοινότητας και των ΜΜΕ απέναντι στα εγκλήματα που διαπράττονταν στο Σαράγιεβο;
3. Ο στιχουργός φαίνεται να παρακολουθεί από την τηλεόραση τα όσα συμβαίνουν στο Σαράγιεβο. Τι φαίνεται να τον κινητοποίησε για να γράψει αυτό το τραγούδι;
4. «Διασχίζω τον κόσμο και φλέγομαι»: τι δηλώνει η μαρτυρία του νεαρού τηλεθεατή – στιχουργού ;
5. «*Ηλιος λάμπει κι ας είναι μεσάνυχτα*»: Πώς καταλαβαίνετε αυτό τον στίχο στα συμφραζόμενα του τραγουδιού;
6. Φαίνεται πως ο στιχουργός, σοκαρισμένος από αυτά που βλέπει στην τηλεόραση προσπαθεί να βάλει σε μια τάξη τα συναισθήματα που τον κατακλύζουν : ποια είναι η πορεία που ακολουθεί γράφοντας αυτούς τους στίχους;

-
7. «Μια σκισμένη φωτογραφία ..... και έτσι φεύγω μακριά»: Αυτό το κουπλέ προστέθηκε κάποια χρόνια αργότερα από την πρώτη εκτέλεση του τραγουδιού. Ίσως ήταν η ανάγκη να εκφραστούν κάποια γενικότερα συμπεράσματα από την τραγωδία του Σαραγιέβο που είχε συγκλονίσει τα παιδιά της μπάντας. Ποια θα μπορούσαν να είναι αυτά τα συμπεράσματα διαβάζοντας τους συγκεκριμένους στίχους από αυτή την οπτική;
  8. Να σχολιάσετε τον τίτλο του τραγουδιού.
  9. Να σχολιάσετε τον τίτλο του τραγουδιού λαμβάνοντας υπόψη την ‘κουλτούρα’ του ‘life style’ που προέβαλλε η ελληνική κοινωνία την εποχή εκείνη συμπεριλαμβανομένης και της mainstream νεολαίας.
  10. Πώς θα ζωγράφιζες τον τίτλο του τραγουδιού;

Οδηγία: να απαντήσετε στις 2 ερωτήσεις που δόθηκε στην ομάδα σας αφού πρώτα συζητήσετε μεταξύ σας το θέμα και καταγράψετε τις απόψεις/τοποθετήσεις κάθε μέλους.

3^ο Φύλλο Εργασίας

[. Η Τέχνη στον πόλεμο : Sarajevo \(1992 - 1995\) : video – ανταπόκριση από το πολιορκημένο Sarajevo](#)

<http://www.youtube.com/watch?v=JBQYU9dIH-U>

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

1. Ας υποθέσουμε ότι εσύ ήσουν τότε ο ανταποκριτής και επρόκειτο να παρουσιάσεις αυτή την έκθεση βιντεοσκοπημένη στη χώρα σου. Να γράψεις το δικό σου κείμενο (- βίντεο) με το οποίο θα προλόγιζες την έκθεση στο βίντεο / ντοκιμαντέρ.
2. Ας υποθέσουμε ότι επαναλαμβάνεται αυτή η έκθεση σήμερα, στην Ελλάδα. Να συντάξεις ένα κείμενο παρουσίασης – κριτικής που θα συμπεριληφθεί στο ενημερωτικό φυλλάδιο που θα δημιουργήσεις και στη συνέντευξη Τύπου για την παρουσίαση της έκθεσης.

4^ο Φύλλο Εργασίας

Διακοπές στο Σαραγιέβο. – Magic de Spell

<http://www.youtube.com/watch?v=YhIVlyY4SWk> (1^η εκτέλεση)

<http://www.youtube.com/watch?v=gdJzXPXLQ10> (2^η εκτέλεση)

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

1. « *Η Τέχνη μπορεί να ξεπηδάει από ένα γεγονός θνητό. Αλλά με το σχηματισμό της σε έργο αυθύπαρκτο και ολοκληρωμένο ξεπερνάει το γεγονός, το εξαφανίζει, διαπερνάει τον χρόνο και μετατοπίζεται αέναα και αδιάκοπα σε μελλοντικούς καιρούς αλλάζοντας κάθε φορά φυσιογνωμία και ενδύματα. Έτσι που να παρουσιάζεται συνεχώς περίεργα σύγχρονα, απαντώντας ακούραστα στα καινούργια προβλήματα του κάθε χρόνου.*»

Μάνος Χατζιδάκις «Ο καθρέφτης και το μαχαίρι» :

- Νομίζετε ότι αυτές οι διαπιστώσεις του Μάνου Χατζιδάκι μπορούν να ισχύουν για το τραγούδι των Magic De Spell ;
2. Αυτό το τραγούδι θεωρείται από τα καλύτερα και από τα πιο σημαντικά στην ιστορία του ελληνικού rock. Να σχολιάσετε αυτή την άποψη των «κριτικών» γράφοντας τη δική σας παρουσίαση – κριτική για το τραγούδι.
  3. Το τραγούδι αυτό κυκλοφόρησε το 1993. Ας υποθέσουμε ότι το συγκρότημα και η δισκογραφική εταιρεία επιμελούνται μια τιμητική επανέκδοση του τραγουδιού για την 20^η επέτειο : Να γράψεις ένα κείμενο παρουσίασης – κριτικής του τραγουδιού που θα απευθύνεται στο σημερινό νεανικό κοινό για την προώθηση της επανακυκλοφορίας του δίσκου (cd).

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

--

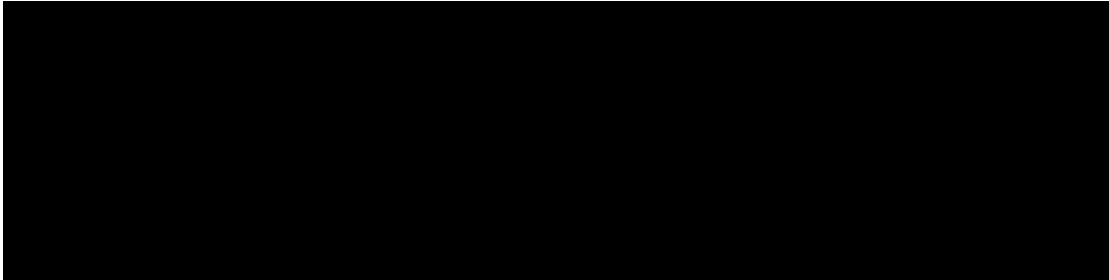
H. ΚΡΙΤΙΚΗ

--

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αδαλόγλου, Κ. 2007. *Η γραπτή έκφραση των μαθητών. Προτάσεις για την αξιολόγηση και τη βελτίωσή της*. Κέδρος.

Κουτσογιάννης, Δ. 2008. «Σενάρια: δομή και αξιολόγηση εκπαιδευτικών σεναρίων». Στο *Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στην χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ στην*

εκπαιδευτική διδακτική διαδικασία, τεύχος 3, κλάδος ΠΕ02, Πάτρα. ΙΤΥ.

Κουτσογιάννης, Δ. 2010. Η εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων. ΤΠΕ και γραμματισμός. *Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης. Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση και Εφαρμογή των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη, τεύχος 3: Κλάδος ΠΕ02, Α΄ Έκδοση, Πάτρα, Φεβρουάριος 2010, σσ. 16-48.*

Μέγα, Γ. 2011. «Η αξιοποίηση της αισθητικής εμπειρίας στην Εκπαίδευση», *Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό, Τόμος Α, Γενικό Μέρος, Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.*